I

(Resoluties, aanbevelingen en adviezen)

RESOLUTIES

COMITÉ VAN DE REGIO'S

153e CVDR-ZITTING, 8.2.2023-9.2.2023

Resolutie van het Europees Comité van de Regio's over de respons van steden en regio's op de energiecrisis: naar een echte Europese energie-unie

(2023/C 157/01)

HET EUROPEES COMITÉ VAN DE REGIO'S (CvdR),

— gezien het REPowerEU-plan van de Europese Commissie van 18 mei 2022 ([1]);

— gezien Verordening (EU) 2022/1032 van het Europees Parlement en de Raad van 29 juni 2022 tot wijziging van Verordeningen (EU) 2017/1938 en (EG) nr. 715/2009 wat betreft gasopslag ([2]);

— gezien Verordening (EU) 2022/1369 van de Raad van 5 augustus 2022 inzake gecoördineerde maatregelen ter reductie van de gasvraag ([3]);

— gezien het voorstel voor een verordening van de Raad betreffende een noodinterventie in verband met de hoge energieprijzen ([4]);

— gezien het voorstel voor een verordening van de Raad inzake de bevordering van solidariteit via een betere coördinatie van de aankoop van gas, de uitwisseling van gas over de grenzen heen en betrouwbare prijsbenchmarks ([5]);

— gezien de conclusies van de Europese Raad van 15 december 2022 ([6]);

— gezien Verordening (EU) 2022/2577 van de Raad van 22 december 2022 tot vaststelling van een kader om de inzet van hernieuwbare energie te versnellen ([7]);

— gezien Verordening (EU) 2022/2578 van de Raad van 22 december 2022 tot vaststelling van een marktcorrectiemechanisme om de burgers en de economie te beschermen tegen buitensporig hoge prijzen ([8]);

— gezien de resolutie van het Europees Parlement van 5 oktober 2022 over de reactie van de EU op de stijging van de energieprijzen in Europa ([9]);

([1]) COM(2022) 230 final.
([2]) PB L 173 van 30.6.2022, blz. 17.
([3]) PB L 206 van 8.8.2022, blz. 1.
([4]) COM(2022) 473 final.
([5]) COM(2022) 549 final.
([6]) https://www.consilium.europa.eu/media/60872/2022-12-15-euco-conclusions-en.pdf
([7]) PB L 335 van 29.12.2022, blz. 45.
([8]) PB L 335 van 29.12.2022, blz. 36.
([9]) https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2022-0347_NL.html

EU-steden en -regio's als hoofdrolspelers in de energiecrisis

1. onderstreept de wettelijke bevoegdheden en de rol van de 1,2 miljoen lokale en regionale leiders van de EU uit 90 000 kleine steden en dorpen, 900 grote steden en 280 regio's bij het aanpakken van de energiecrisis door economische en sociale ondersteuning te bieden aan kwetsbare huishoudens en kleine en middelgrote ondernemingen (kmo's). Ondanks de snel stijgende energieprijzen en de hoge inflatie zijn de lokale en regionale overheden essentiële diensten blijven verlenen en hebben zij maatregelen genomen om te zorgen voor energiebesparing, continuïteit van energievoorziening en noodplannen om de veerkracht op energiegebied te versterken;

2. erkent de ongekende inspanningen van de Europese Commissie en het Europees Parlement (EP) om dringende maatregelen te nemen, maar merkt op dat de huidige initiatieven de lokale en regionale overheden niet de onmiddellijke steun bieden die zij nodig hebben;

3. verzoekt het Zweedse voorzitterschap voort te bouwen op de voorbeeldige inspanningen van het Tsjechische voorzitterschap door de goedkeuring van de resterende wetgevingsvoorstellen van het "Fit for 55"-pakket te versnellen en ervoor te zorgen dat de EU-wetgeving geschikt is om de energiecrisis aan te pakken, rekening houdend met de desbetreffende CvdR-adviezen ([10]);

4. onderstreept dat veel steden en regio's ambitieuzere doelstellingen hebben vastgesteld dan de nationale regeringen in hun nationale energie- en klimaatplannen (NECP's); verzoekt alle lidstaten de lokale en regionale overheden actief te betrekken bij de herziening en actualisering van de NECP's in 2023 overeenkomstig artikel 11 van de governanceverordening ([11]);

5. dringt erop aan dat de verschillende energie- en klimaatinitiatieven van de EU ([12]) meer op één lijn worden gebracht en worden vereenvoudigd en dat de lokale en regionale overheden de nodige financiële en technische ondersteuning krijgen;

Versnelling van de transitie naar schone energie in steden en regio's met het oog op een echte Europese energie-unie

6. is ernstig bezorgd over het feit dat de COP27 van het UNFCCC er niet in is geslaagd de vermindering van de broeikasgasemissies wereldwijd op te voeren en te versnellen en dat er geen oproep is gedaan om alle fossiele brandstoffen geleidelijk af te bouwen. Het is weliswaar belangrijk de transitie naar schone energie te versnellen en een einde te maken aan onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen, maar koolstofarme energiebronnen dragen nog steeds bij tot stabiele en betaalbare energie, afhankelijk van de energiemix van elke lidstaat;

7. dringt aan op de totstandbrenging van een echte Europese energie-unie met een volledig geïntegreerde en geïnterconnecteerde markt in de hele EU en een goed functionerend governancesysteem als centraal element. Volledige integratie vereist dat de lidstaten hun verantwoordelijkheid nemen en zorgen voor een toereikende en solide energievoorziening om te voorkomen dat productietekorten en hoge prijzen ook gevolgen hebben voor andere lidstaten;

8. wijst nogmaals op het cruciale belang van het beginsel "energie-efficiëntie eerst" en is ingenomen met de inspanningen die worden geleverd om in de hele EU en op alle niveaus energiebesparende maatregelen te bevorderen. Hoewel sommige lidstaten nog geen maatregelen hebben genomen om het gas- en elektriciteitsverbruik in huishoudens, bedrijven of overheidsinstanties te verminderen ([13]), hebben veel steden in de EU zich aangesloten bij de Cities Energy Saving Sprint, die onder meer energiebesparende maatregelen op het gebied van verwarming, verlichting, mobiliteit en bewustmakingsacties omvat;

9. is van mening dat deze maatregelen niet beperkt mogen blijven tot de huidige crisis en verzoekt de Europese Commissie met een voorstel voor energiesufficiëntie te komen om de energiebesparingsmaatregelen op alle beleidsterreinen te stroomlijnen; dringt erop aan ingrijpende gedragsveranderingen te stimuleren en op passende wijze te belonen;

([10]) Zie de CvdR-adviezen over de herziening van de energie-efficiëntierichtlijn, de richtlijn hernieuwbare energie, de richtlijn energieprestatie van gebouwen en het EU-kader voor het koolstofvrij maken van de gasmarkten.

([11]) In artikel 11 van de governanceverordening is bepaald dat elke lidstaat een klimaat- en energiedialoog op verschillende niveaus opzet, waarin lokale autoriteiten en andere betrokken partijen kunnen participeren en de verwezenlijking van de in artikel 2 van de verordening vastgelegde doelstelling van de Unie inzake klimaatneutraliteit kunnen bespreken.

([12]) Zoals het Burgemeestersconvenant voor klimaat en energie, de Europese missies inzake "Klimaatneutrale en slimme steden" en "Aanpassing aan de klimaatverandering", het Europees klimaatpact, het initiatief "Schone energie voor EU-eilanden" enz.

([13]) Saving-Energy-for-Europe-Ex.Summary.pdf (eeb.org).

10. herhaalt zijn oproep aan de Europese Commissie en de lidstaten om de oprichting van lokale en regionale onestopshops te ondersteunen teneinde de investeringen in energie-efficiënte bouw, renovatie van gebouwen en energiebesparende projecten te versnellen, rekening houdend met de beginselen van het Nieuw Europees Bauhaus; roept de lidstaten op hiervoor REPowerEU-middelen te bestemmen en deze in samenwerking met de Europese Investeringsbank in te zetten;

11. is ingenomen met het akkoord over snellere vergunningsprocedures voor projecten op het gebied van hernieuwbare energie en roept de lidstaten op om de lokale en regionale overheden en lokale gemeenschappen volledig te betrekken, teneinde de bescherming van het milieu te waarborgen en de maatschappelijke acceptatie te bevorderen. Het merkt op dat er dringend snelle administratieve procedures moeten worden ontwikkeld en dat bureaucratische belemmeringen voor de installatie van hernieuwbare energiebronnen in plattelandswoningen moeten worden weggenomen. Het benadrukt dat plattelandsgebieden een groot potentieel voor de productie van hernieuwbare energie hebben, waaronder het duurzame gebruik van bosbiomassa als hernieuwbare energie, en kunnen profiteren van een betere aansluiting op het net en nieuwe werkgelegenheidskansen, met name voor jongeren en vrouwen;

12. is ingenomen met het akkoord over een verbod op verbrandingsmotoren op fossiele brandstoffen voor nieuwe personenauto's en bestelwagens met ingang van 2035; onderstreept de noodzaak van alternatieve, betaalbare en toegankelijke brandstoffen en de bijbehorende tank- en laadstations in alle regio's van de EU; verwijst naar het verzoek van de Alliantie van automobielregio's van het CvdR om een mechanisme voor een rechtvaardige transitie in het leven te roepen ter ondersteuning van het sociaaleconomische weefsel van regio's met een sterke automobiel- en toeleveringssector;

13. dringt er bij de Europese Commissie en de lidstaten op aan de ontwikkeling van infrastructuur voor internationale en interregionale elektriciteitstransmissie te bevorderen, zodat de elektriciteit die wordt opgewekt uit verschillende hernieuwbare bronnen, die vanwege hun klimaat en kenmerken in verschillende regio's zijn geconcentreerd, kan worden gedeeld. Wanneer in afgelegen gebieden beschikbare elektriciteit van het ene gebied naar het andere kan worden getransporteerd, vermindert dit de perioden waarin de elektriciteitsvoorziening niet beschikbaar is en wordt het beheer van de elektriciteitssystemen vergemakkelijkt, waardoor de weg wordt geëffend naar de productie van 100 % hernieuwbare elektriciteit;

14. herinnert aan de dringende noodzaak om de mobiliteit in steden en op het platteland te ontwikkelen en koolstofvrij te maken, en dringt aan op krachtige maatregelen ter bevordering van veilige infrastructuur en herverdeling van de openbare ruimte in stedelijke gebieden; onderstreept dat regio's en steden behoefte hebben aan een flexibel kader, met name wat betreft de herziening van de richtsnoeren inzake openbaredienstverplichtingen;

15. verzoekt de Europese Commissie in dit verband een proefproject voor gezamenlijke overheidsopdrachten op te zetten om een aantal EU-steden en de gebieden eromheen op waterstof rijdende bussen te verschaffen, en dit project in een tweede fase uit te breiden naar andere steden en regio's in de hele EU;

16. benadrukt dat schone energieoplossingen vaak nog steeds duur zijn en dat investeringsprocedures voor projecten op het gebied van schone energie vaak tijdrovend en zeer bureaucratisch zijn; roept op tot ambitieuzere voorstellen om van duurzame-energieoplossingen de eenvoudigste en goedkoopste opties op de markt te maken die derhalve ook voor huishoudens met een laag inkomen toegankelijk zijn;

17. roept de Europese Commissie en de lidstaten op een deel van de REPowerEU-middelen te bestemmen voor de ontwikkeling van ondersteuningsfaciliteiten naar het model van de European City Facility (EUCF) ([14]), om rechtstreeks middelen te verstrekken aan lokale en regionale overheden om marktbestendige investeringsplannen te ontwikkelen, met name van kleine en middelgrote ondernemingen en ondernemingen die kampen met structurele belemmeringen voor hun energietransitie, en om energie-efficiënte bouw en woningrenovatie te ondersteunen, met name in plattelandsgebieden; roept ook op tot royale subsidies voor kwetsbare huishoudens die niet in staat zijn om de aanloopkosten te betalen;

18. staat afwijzend tegenover verdere voorstellen om middelen van de Europese structuur- en investeringsfondsen (ESIF) over te hevelen naar de faciliteit voor herstel en veerkracht (RRF) om het REPowerEU-plan te financieren, en verzet zich tegen elke poging om middelen weg te halen uit de regio's, aangezien dit indruist tegen de beginselen van de EU, met name het beginsel van actieve subsidiariteit, en de bestaande overeenkomsten inzake gedeeld beheer;

19. dringt erop aan dat lokale en regionale overheden worden betrokken bij het opstellen van de nieuwe REPowerEU-hoofdstukken van de RRF-plannen om ervoor te zorgen dat deze nieuwe hoofdstukken strategische projecten en nieuwe grensoverschrijdende infrastructuur financieren die door en met lokale en regionale overheden zijn ontwikkeld;

20. erkent dat de maatregelen inzake energiesolidariteit een onmiddellijk positief effect hebben gehad op de energieprijzen, en spreekt zijn steun uit voor de versterking van het EU-energieplatform;

([14]) EUCF — Home (eucityfacility.eu).

21. kijkt uit naar de herziening van de richtlijn betreffende de opzet van de elektriciteitsmarkt en verwacht dat deze maatregelen zal bevatten om de koppeling van de gas- en elektriciteitsprijzen te verminderen tot een niveau dat in verhouding staat tot het aandeel van gas in de uiteindelijke elektriciteitsproductie;

22. verzoekt de Europese Commissie het recht te erkennen van energiegemeenschappen, prosumenten en lokale overheden om zich toe te leggen op de lokale levering van hernieuwbare elektriciteit zonder een volledig gereguleerde elektriciteitsleverancier te worden, en ervoor te zorgen dat deze niet-professionele marktdeelnemers gelijke toegangsrechten tot het net hebben;

23. benadrukt dat kortetermijnmaatregelen, zoals een grotere invoer van vloeibaar aardgas, een tijdelijk karakter moeten hebben en geen extra lock-in-situaties mogen creëren; onderstreept dat infrastructuurinvesteringen "groengasklaar" moeten zijn, ter voorbereiding op klimaatneutraliteit met hernieuwbare waterstof en andere hernieuwbare brandstoffen;

24. herhaalt zijn oproep aan de Europese Commissie en de medewetgevers om bij de komende herziening van het meerjarig financieel kader meer te investeren in onderzoek en innovatie, onder meer in klimaatneutrale oplossingen, zoals de EU-missies "Klimaatneutrale en slimme steden" en "Aanpassing aan klimaatverandering" en de partnerschappen voor regionale innovatie, en om nieuwe financieringslijnen te ontwikkelen om publiek-private consortia voor de renovatie van gebouwen en klimaatneutrale oplossingen op wijkniveau te faciliteren, overeenkomstig de beginselen van het Nieuw Europees Bauhaus;

25. benadrukt dat de huidige energiecrisis ook een kans biedt om elektrificatie en de productie van hernieuwbare waterstof aanzienlijk op te voeren en om de ontwikkeling van innovatieve technologieën zoals het afvangen, gebruiken en opslaan van koolstof (CCUS) als schone oplossingen voor het koolstofvrij maken van onze economie verder te ondersteunen; het verzoekt de Europese Commissie om de investeringen van lokale en regionale overheden in infrastructuur voor hernieuwbare waterstof te ondersteunen via de aanstaande waterstofbank, door gebruik te maken van bestaande beste praktijken op regionaal en lokaal niveau en door te bevorderen dat ze in de hele EU worden nagevolgd;

26. wijst erop dat investeringen in de ontwikkeling van vaardigheden en bijscholing van het personeel van lokale en regionale overheden van essentieel belang zijn om de groene en de digitale transitie te versnellen; verzoekt de Europese Commissie en de lidstaten om in het kader van het Europees Jaar van de Vaardigheden 2023 een specifiek initiatief op dit gebied te lanceren;

Energie- en mobiliteitsarmoede aanpakken zonder regio's, steden of burgers aan hun lot over te laten

27. betreurt de sociale gevolgen van de energie- en voedselcrisis voor burgers en kmo's; verzoekt alle lidstaten om in hun nationale energie- en klimaatplan een duidelijke doelstelling voor de vermindering van energiearmoede vast te leggen; verzoekt de lidstaten geïntegreerde maatregelen te ontwikkelen op het gebied van energie- en sociaal beleid om energiearmoede aan te pakken en uit te bannen, mede voortbouwend op de ervaring die is opgedaan met de EU-waarnemingspost voor energiearmoede en de advieshub energiearmoede;

28. verzoekt de Europese Commissie en de medewetgevers ervoor te zorgen dat nieuwe en bestaande beleidsinstrumenten vergezeld gaan van een robuust sociaal pakket en eerlijke herverdelingsmaatregelen om de basis te leggen voor een rechtvaardige energietransitie, met name voor kwetsbare huishoudens en jongeren. De uitvoering van beleidsmaatregelen op het gebied van energietransitie, zoals renovaties om de energie-efficiëntie te verhogen of het gebruik van hernieuwbare energiebronnen, moet vergezeld gaan van doelgerichte financiële, technische en sociale bijstand om ervoor te zorgen dat deze maatregelen niets of niemand uitsluiten;

29. onderstreept dat de energiecrisis verhoudingsgewijs een grotere impact heeft op vrouwen en verzoekt de Europese Commissie haar steunmechanismen genderbestendig te maken om ervoor te zorgen dat deze de genderongelijkheid niet verder vergroten;

30. is in dit verband ingenomen met de vaststelling van tijdelijke solidariteitsbijdragen om de overschotopbrengsten van de energiesector te herverdelen onder de eindafnemers en verzoekt de lidstaten gerichte middelen te verstrekken aan lokale en regionale overheden om de energie- en mobiliteitsarmoede op lokaal niveau aan te pakken;

31. wijst erop dat de energiecrisis een relatief grotere impact heeft op huishoudens met een laag inkomen in plattelandsgebieden die hun auto nodig hebben om gebruik te kunnen maken van essentiële diensten, en benadrukt dat ruimtelijke ongelijkheid en mobiliteitsarmoede moeten worden tegengegaan door ontwikkeling van het openbaar vervoer;

32. roept de Europese Commissie op om lokale en regionale overheden dringend oplossingen te bieden in geval er onvoldoende steun wordt gegeven door nationale regeringen en dringt erop aan dat gerichte investeringen in verband met de energiecrisis niet worden meegenomen in de berekening van het begrotingstekort;

33. verzoekt de Europese Commissie de koppeling tussen de energie- en de landbouwmarkten af te bouwen om de energie-intensiteit van de landbouwproductie te verminderen; het dringt er bij de Europese Commissie op aan het voedselsysteem grondig en structureel om te gooien, zodat speculatie op de internationale markten aan banden kan worden gelegd en de inkomsten van landbouwers worden beschermd;

34. verzoekt de Europese Commissie het preferentiële gebruik van biomassa voor compostering met het oog op de productie van organische meststoffen te bevorderen en aldus de afhankelijkheid van synthetische meststoffen op basis van aardgas en aardolie te verminderen, mits de gekozen technologie geen negatieve gevolgen heeft voor de luchtkwaliteit; het dringt er bij de Europese Commissie op aan energie-efficiëntere productiemodellen te bevorderen, zoals duurzame conserveringslandbouw, en de nadruk te leggen op de tweeledige rol van biomassaproducenten als potentiële gebruikers van biomassa om in de eigen energiebehoeften te voorzien;

35. benadrukt dat een grotere vraag naar biobrandstoffen de voedselcrisis kan verergeren; het moedigt de Europese Commissie en de lidstaten dan ook aan om de landbouwproductie bij voorkeur te gebruiken voor voedingsdoeleinden;

36. is van oordeel dat de bestaande EU-financieringsinstrumenten en -praktijken verder moeten worden ontwikkeld en aan de verschillende situaties worden aangepast, zodat tussen de verschillende programma's synergieën kunnen ontstaan ([15]); vestigt in dit verband de aandacht op de bijzondere uitdagingen waarmee plattelandsgebieden en regio's met geografische handicaps worden geconfronteerd;

37. is ingenomen met het voorstel dat de Commissie in het kader van het Green Deal Industry Plan heeft gedaan om het tijdelijke crisiskader voor staatssteun te veranderen in een tijdelijk crisis- en transitiekader, zodat investeringen in een snellere uitrol van hernieuwbare energie worden gestimuleerd. Dit zou betekenen dat investeringen die tot een aanzienlijke emissiereductie leiden, worden aangemoedigd door te voorzien in hogere steunplafonds en vereenvoudigde steunberekeningen, en dat steun kan worden verleend voor het koolstofvrij maken van de industrie en de productie van het materieel dat nodig is om in 2050 klimaatneutraal te zijn. Het CvdR staat in grote lijnen achter het idee om de lidstaten en subnationale overheden meer flexibiliteit te geven voor wat betreft steunverlening aan sectoren die van cruciaal belang zijn voor de transitie naar een koolstofarme economie, zoals hernieuwbare waterstof, energiezuinige gebouwen, koolstofafvang en -opslag en emissievrije voertuigen;

38. benadrukt echter dat een scheefgetrokken situatie als gevolg van versoepelde staatssteunregels zo veel mogelijk moet worden voorkomen en dat de Europese Commissie moet proberen de balans te vinden met betrekking tot de verschillende behoeften van lidstaten. Anders ligt verdere versnippering van de eengemaakte markt op de loer; de lidstaten beschikken immers over verschillende financiële mogelijkheden om het nationale bedrijfsleven te ondersteunen, waardoor het risico bestaat dat de territoriale verschillen nog groter worden;

39. is bereid de verspreiding en navolging van beste praktijken en de uitvoering van energiemaatregelen te blijven ondersteunen via het CvdR-initiatief Green Deal Going Local en met name door de voortdurende ontwikkeling van Green Deal Going Local Handbooks;

40. verbindt zich ertoe nog meer te gaan samenwerken op het gebied van energiezekerheid en betaalbaarheid;

41. herhaalt zijn verzoek aan de Commissie om als institutionele partner te worden opgenomen in de Coördinatiegroep energiearmoede en kwetsbare consumenten en is bereid om via zijn werkgroep Green Deal Going Local aan deze interinstitutionele samenwerking bij te dragen;

42. draagt zijn voorzitter op om deze resolutie aan de Europese Commissie, het Europees Parlement, de Zweedse en Spaanse voorzitterschappen van de Raad van de EU en de voorzitter van de Europese Raad te doen toekomen.

Brussel, 9 februari 2023.

De voorzitter
van het Europees Comité van de Regio's

Vasco ALVES CORDEIRO

([15]) Zie: CvdR-advies over een rechtvaardige en duurzame transitie en de steenkool- en energie-intensieve regio's (PB C 498 van 30.12.2022, blz. 36).